

Retxassar, castellanisme intolerable usat sobretot per militars i gasetillers de diaris (també mal grafiat *rejaçar*), veg. DCEC (CAZAR) ¿Cal fer present *rebutjar*, *repeñir*, *fer recular* etc ?

Retxat, *retxeta*, *retxilla*, *retxillera*, V. *reixa* *Retxillut*, *retxinar*, V. *renillar* *Retxinflar*, de (eix)inflar (INFLAR + EX-) *Retxo*, adj., V. *règeu* (RIGID) *Retxó*, V. *reixa* *Retxol*, V. *reig* (REI) *Retxós*, V. *reixa* *Retxotxa* ross. 'rebuig', creació expressiva, paral·lela als cast. *chocha* i *chochear* *Retxut*, V. *reixa*

REU, 'acusat', pres del ll. *rēus* 'el qui és part en un procés', 'acusat, reu'. □ 1.ª doc : en les formes llatinitzants *reus*, *reo*, Llull i 1392 (*Ardits*); *reu* 1458 Possiblement hi ha un cas d'una variant *riu* (ultracorrecció desprovençalitzant?) en Llull (*Conclit* v. 95, NCI III, 117), en el sentit de 'dolent' adj. (com it. ant. *rio*, *ria*)

Amb documentació suficient i copiosa en *AlcM*. El femení *rea*, a 1500 (*DAG*, s v. *reu*).

DERIV : *Reat*

Reu 'arada', a *reu* ('arreu'), *reuaire*, V. *arrear* Aprofitem aquest lloc per donar un dels pocs casos de *arrear* en la construcció antiga reflexiva (I, 411a19), per 'arreglar-s'ho, sortir del pas': «se n'anaren ab aquest propòsit que --- Johan degués entre les coses del frare cercar aquesta ploma --- e aquella amagar, per veure com ell aquest fet ditia al poble, e com se n'arreararia», *Decam* VI, § 10, 372.11f. (els mots en cursiva són un afegit que no figura en el text boccaccese).

«*Reuarxe*», cita del *DAG* mal entesa per *AlcM*; la definició 'avarca' no lliga amb el context sintàctic ni amb *doyla* següent; sembla que s'havia de puntuar i analitzar: «unes calses --- qui són repelades [o *re-pel·lades*?] / més de quatre vegades / e<r>reu ['quatre cops arreu, seguits']: arxé ab doyla, / sembla sia granoyla / --- 'granota': els arcs de ballesta portaven *DOLLA*, com també l'estrep o arçó de la ballesta, o el llançó que duria un arquer; la forma llemosina o aftanquesada *arxer* per *arquer* no era rara (i restà com a cognom, tanmateix no asseguro que no es tracti d'alguna altra combinació amb fr. *arcbe*, derivat de *arc*).

Renca, V. *rècua* *Reuelo*, V. FERRERUELO (DCEC/DECH) **Reuítja*, err de Griera per *reutija* (veg *rautar*, *RAURE*) *Reula*, probablement err. tip, V. *rècua* *Reule*, probablement deriv regressiu de (ar)*reulit*, veg. *ARRAULIR* (cf I, 410a29, 31 etc.) *Reull*, V. *ull* i *rull* *Reullar*, *reullada*, *reullós*, V. *ull*

REUMA, 'fluix o fluxió d'humor en una part del cos', pres del ll. *rheuma* 'flux', 'rajament', 'refredat, cadarn', i aquest, del gr. *ῥέυμα*, -ατος, 'fluxió o rajament d'humors', 'cadarn', 'reuma', derivat de *ῥέω* 'raja, flueix' □ 1.ª doc : 1371, JMarc; Aversó, *Torcimany* (283 2)

El rei Martí «Reyna, molt cara muller --- havem sabut que, aprés que agués lo accident de *reuma* en les

ginxives, vengués --- a Tortosa, ab gran melloria del dit accident ---: pregam-vos --- nos scrivats de vostra bona convalescència ---» a 1404 (*AIEC* v, 562 10f.). S'aplicava, doncs, a molt diverses afeccions, atribuïdes a humors varis, amb més o menys fonament real; encara que aquí puguem suposar que es tractés realment d'alguna afecció dental o neuràlgia causada per piorrea.

A un refredat deu ja aplicar-ho JnEsteve, 1472: «*reuma* o cadarn». Més: «*Reuma que raja per lo nas*: coriza, gravedo; *que cau en lo paladar*: catarrhus; *que en la gargamella o cap de trachia artèria*, y *fa la veu ronca*: bronchus, raucedo», *DTo* (1647) Sentit avui viu encara en ambients rústics a Tor de Vall Ferrera *ῥέυμα*, en preguntar com deien 'ranera' (1932); «*reuma*, V. *fleuma*» («pituïta, phlegma») (Belv), sc 'escopinada'; acc que és popular a Bna mateix [1912]. En fi, a Menorca, partint de la idea de mal que no s'acaba de curar, ho apliquen a 'deixalles, residus' (parlant de supersticions, Camps Merc. II, 107). Quant a l'acc. 'reumatisme' fou popular i, en realitat, impròpia (a penes reconeguda pels diccs, abans del *DFa*).

DERIV · *Reumejar* *Reumós* (Busa-N, fer-se reumós. *perfrigeo*) *Reumàs* ross (cf. fr. *rhume*)

Reumàtic, pres del gr i llatí *rheumaticos*, -us, 'catarrós, reumàtic'. En català l'accepció 'atacat de reumatisme' no ens consta fins a Belv, car en la cita de Cauliac (*AlcM*) vol dir 'hipocondríac'. En la més antiga i divulgada en la nostra llengua (i la més acostada a la gr., 'raja, flueix') o sigui 'humit, ple d'escorrim', el tenim ja c. l'a. 1300 en Arnau de Vilanova que recomana, per a la salut, que hom dormi després de dinar, «mas, si dorm de dies --- en l'estiu, dorma en loc fresc e scur --- emperò guard-se que l loc no sia *reumàtic*», així en la versió catalana del S xv; en la de Sarriera, c. 1307. «lo loc --- a dormir, se deu hom guardar que no sia l'àer tancat ---; així con algunes cases voltades, les quals an pocs espirayls; ne *raumàtiques*, així con cases soterrànies o sotzole<t>s; --- con pot <ad>obar cases <ra>umàtiques ---» (NCI II, 214, 14, 108 8, 108.17)

Aquesta és la forma en què el mot ens ha restat en el llenguatge popular, reduïda a *romàtic* Així Verdager en l'original (1877) de *l'Atl* (I, 45b) (V. vol. III, 969b31), però havent-lo renyat el seu conseller Balari, per aquest crim de 'lesa hellenitat', ho canvià en *rellent* Més liberal es mostrava MilàF: «al concloure la present festa, bé 's podrà preguntar si en les poesies premiades s'hi sent res semblant a l'ayre *romàtic* d'una presó, o a la pudor d'un carner ---» a 1883 (discurs dels J. Fl, amb discreta, curiosa i previsorà indirecta) (*O Cat*, p. 274) «Quanta humitat! Quina fetor de *romàtic*! regalava la paret ---», «la fortor a *romàtic* se'ls posava al nas a la poca estonay», Pons i Mass. (*L'Alca de la Pepa*, 165 16, 106), EmVilanova, *Esc Barcelonnes*, 79 2. «Era un magatzem de romàntica (!) tradició, rònc, humit --- les rajoles cobertes de floridura: semblava l'abandonat laboratori d'un alquimista; y qu'en aquella atmosfera tèrbola y *romàtica* s'hi respiressin encara vapors --- de trasmudar los me-